

בית משפט השלום ברמלה

29 נובמבר 2009

ת"א 1957-05 יוסף קניאס נ' מפעלי מתכת רפאל אזולאי ובניו ואח'

בפני כב' השופטת אסתר נחליאלי חיאט

תובע יוסף קניאס

ע"י ב"כ עו"ד א. פרויליך ו/או נ. פרחי

נגד

נתבעים 1. מפעלי מתכת רפאל אזולאי ובניו בע"מ
2. איילון חברה לביטוח בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד ד. מ. שילוני ו/או א. רחמני

נגד

צד ג' סימת ייצור מכונות בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד ד. א. ירון ו/או יעקובוביץ

פסק דין

1. תאונת עבודה שארעה לתובע ביום 21.3.01 ובה נגרמו לו נזקי גוף היא נושא התביעה שלפני (להלן: 'התאונה').
2. הנתבעת 1 היא המעבידה של התובע במפעל למתכת שבבעלותה (להלן: 'הנתבעת'); הנתבעת 2 היא מבטחת של הנתבעת 1 (להלן: 'המבטחת'); צד ג' הינו יצרן המכונה שבעת העבודה עליה ארעה תאונת העבודה.
3. אופן ביצוע העבודה שבעטיו ארעה התאונה תואר על ידי התובע בסעיפים 3, 4 לתצהיר העדות הראשית ואביא הדברים כלשונם "ביום 21.3.01 עבדתי ליד מכונה לכיפוף פחים מסוג 'סימת'... אשר פועלת באמצעות שני 'סכינים', עליון ותחתון, המוחלפים מדי פעם בהתאם לסוג הפח שיש לכופף. החלפת הסכינים נעשית באופן שגרתי על ידי עובדי המפעל, כל פעם שיש צורך בהחלפת סוגי הפחים וכך גם אני הייתי עושה בעת שעבדתי על המכונה. בשעה 15.45 לערך בעת שהחלפתי את הסכין העליון במכונה לצורך כיפוף פח דק, והחזקתי אותו ביד שמאל לצורך הברגתו למקומו, נלחצה לפתע דוושת ההפעלה של המכונה (ככל

הנראה עקב טעות) על ידי עובד אחר שעבר במקום, בשם אנדרי לנצ'נקו, וכתוצאה מכך הסכינים העליון והתחתון נלחצו זה לזה תוך קטיעת אצבעות ידי השמאלית".

4. לטענת התובע לא היתה המכונה מגודרת בשום צורה ולא הותקנו בה אמצעי בטיחות כלשהם שיכולים להפסיק את "עבודת המכונה בעת שיד אדם מוחדרת אל בין חלקיה הנעים. גם לא היה במפעל ... כל שילוט אזהרה או הנחיות כתובות באשר לשימוש במכונה" (סעיף 8 לתצהיר), עוד ציין התובע כי כשהתחיל לעבוד במפעל לא עבר כל הדרכה וגם לא הונחה בהנחיות ספציפיות כיצד לעבוד במכונה זו, ובלשונו "כל אחד במפעל עשה את עבודתו כראות עיניו בזמנו החופשי, ולא היתה יד מכוונת כלשהי או הנחייה מפורשת לנושא בטיחות כלשהו, ובכלל זה גם לא היו הוראות מסוימות לגבי אופן הפעלת המכונה, אופן הפעלת הסכין במכונה, שימוש באמצעי מיגון וכיו"ב" (סעיף 9).

5. עוד לדברי התובע עבד כך שנים רבות, וגם עובדים אחרים שהתקבלו לעבודה עבדו באותו אופן ובאותה 'שיטת' עבודה בלי שקיבלו כל הדרכה.

6. לדברי התובע עבד כפועל ייצור וכפחח במפעל הנתבעת ועשה את העבודה כמו יתר הפועלים במפעל. לדבריו לא שימש 'מנהל עבודה' "רשמי" כנטען, קרי, לא היה אחראי על סידור העבודה ולא על עבודת הפועלים האחרים גם לא על האופן בו בוצעה העבודה על ידי הפועלים האחרים; לדבריו עבד עמם יחדיו, ללא הבדל בסוג המטלות ואופן ביצוען; ואולם מאחר "שמדובר במפעל שהיה שייך לאביה של אשתי... ומעצם קרבתני ל'בוס' שמשתי מעין 'מנהל עבודה', כמו שאר בני המשפחה שעבדו במפעל..." (סעיף 11 לתצהיר עדות ראשית).
דברים אלה תמך גם עד התביעה לנצ'נקו, שעבד עם התובע במפעל:

"ש. יוסף היה מנהל עבודה כשאתה באת?

ת. לא, הוא היה עובד כמונו במכונות.

ש. מי היה מנהל הייצור?

ת. לא היה כל כך. שמענו מה אמר לנו רפי ועשינו" (עמ' 18 ש' 17-21)

על דברים אלה חזר התובע בעדותו בבית המשפט והבהיר כי לא היה מנהל עבודה וכי "זה מפעל קטן. אין מנהל עבודה. על מי תהיה מנהל עבודה? זה מפעל קטן. זה מכונות כיפוף שבכל מכונה עובדים שני אנשים. זה גליוטינה שעובדים שני אנשים, זה מסגריה שעבד שם מסגר אחד או שניים... כל אחד היה צריך לעשות מה שבתחום שלו..." (עמ' 25 ש' 1-5), ו"לשאלת בית המשפט כמה עובדים היו, לפעמים 10, 12, 15, 9, תלוי בעבודה..." (עמ' 25 ש' 1).

7. העד מטעם התובע, אנדרי לנצ'נקו, פועל של הנתבעת שעובד במפעל עד היום, ציין אף הוא כי עבד יחד עם התובע וכי "לא קבלתי שום הסבר איך לעבוד על המכונות ואיך להזהר מפגיעה. לא קבלתי שום הסברים כשהתקבלתי לעבודה..." (סעיף 4 לתצהירו).

גם בבית המשפט העיד כי הפועלים היו מחליפים את הסכינים:

"... כל אחד יכול היה להחליף את הסכינים?

ת. כולם, מי שהיה עובד...

כל פעם היינו מחליפים סכינים. לפעמים כמה פעמים ביום, תלוי כמה ברזלים צריך לכופף.....

ש. אחרי שיוסי נפצע קרה לך שאתה החלפת סכינים?

ת. כן

כשאתה מחליף סכינים אתה מנתק את החשמל מהמכונה?

ת. אחרי המקרה הזה כן, היינו נוהרים אחרי זה. אבל עכשיו, אחר כך אותו דבר, **ככה יותר נוח, בלי לכבות את המכונה לעשות צ'יק צ'ק**. ככה היינו עובדים ככה היינו רגילים... " (עמ' 19 ש' 8-20).

תיאור העד את אופן העבודה היה אותנטי ומדבריו עלה כי הפועלים כולם ראו אחד את השני, כולם עשו אותו דבר וגם אם הבינו שהדבר מסוכן (עמ' 19 ש' 25, 26) לא ממש נתנו את הדעת לסכנה כי חשבו ש"זה דבר שרגילים לעשות" (עמ' 20 ש' 1).

8. דברי לנצ'נקו מתיישבים בענין זה עם דברי התובע, ולא רק שהשתכנעתי והתרשמתי כי הדברים התרחשו כפי שמסרו השניים, אלא שלכך נוספת העובדה שהנתבעים לא טרחו להביא כל עד מטעמם לסתור דברים אלו ולשכנע כי היה אחרת; משלא הובאה לפני כל גרסה עובדתית אחרת, אני מקבלת את טענות התובע ואת גרסתו במלואה, כי לא קבל כל הדרכה על אופן ביצוע העבודה; לא הוזהר כיצד עליו לעבוד במכונה בעת החלפת הסכינים; המעביד לא סיפק כל אביזר שיכול להפחית את הסכנה; לא ניתנו הנחיות מפורשות כיצד על העובדים לעבוד, ונראה כי העובדים אכן עשו (ועושים) את העבודה "צ'יק צ'ק" כפי שנוח להם, כדברי לנצ'נקו.

9. הנתבעת ביקשה ל'גלגל' לפתחו של התובע את האחריות לאירוע התאונה בטענה כי היה מנהל העבודה. עם זאת לא הובאה כל עדות או ראייה התומכת בטענה זו. כפי שצינתי לעיל העדות העובדתית היחידה באשר למעמד התובע היתה מפי התובע עצמו, שמסר כי לא היה מנהל עבודה, כאמור: "אין מנהל עבודה. על מי תהיה מנהל עבודה? זה מפעל קטן..." (עמ' 25 ש' 1-2). בדברים אלה אף תמך העד לנצ'נקו שציין כי "יוסי עבד אתנו כמו כל עובד אחר ולא היה המנהל שלי. כשהיו לי בעיות בעבודה או בקשות אישיות פניתי תמיד לרפי אזולאי, שהוא היה הבעלים והמנהל ולא יוסי" (סעיף 8 לתצהיר).

גם 1/1 (טופס התביעה למלל) ממנו עולה לכאורה כי התובע היה 'מנהל עבודה', לא שינה את התרשמותי ואני מקבלת את דברי התובע, שלא נסתרו, כי היה פועל 'כמו כולם' וכי ביצע את העבודות 'כמו כולם', גרסה הנתמכת גם בתשובות העד לנצ'נקו בחקירה בבית המשפט כי יוסי עבד עם כולם; עוד לציין כי הסברי התובע לענין 1/1 (עמ' 19-24) הניחו את דעתי, ולא מצאתי ליחס לתובע מעמד שונה משל שאר העובדים במפעל.

גם העובדה כי התובע הוא חתנו של מנהל המפעל אינה מעלה ואינה מורידה לענין מעמדו ואחריותו של התובע כפועל, ונראה כי הנתבעת לא הביאה כל ראיות לסתור את טענת התובע והעד מטעמו וממילא לא אוכל לקבוע ממצאים שונים בהעדר ראיות לכך.

הודעת צד ג'

10. הנתבעת לא הסתפקה בנסיון ל'גלגל' את האחריות לפתחו של התובע וראתה לשלוח הודעת צד ג' נגד סימת ייצור מכונות בע"מ (להלן: 'סימת' או 'צד ג') ש'יצרה ו/או שיווקה' את

המכונה (סעיף 3 להודעת צד ג'), וכעולה מהטענות בהודעת צד ג' מכרה סימת מכונה פגומה, ללא גידור, ללא שהדריכה את הנתבעת כי יש לנתק את המכונה ממקור האנרגיה החשמלית בעת ביצוע עבודות התיקון ולא עשתה את כל הנדרש למניעת תאונות (הכל כאמור בהודעת צד ג').

11. יאמר כי בכתב ההגנה להודעת צד ג' הכחישה סימת את כל העובדות הנתבעות כלפיה לרבות כי העובדה שהיא מכרה וסיפקה לנתבעת את המכונה, וטענה כי גם אם יצרה את המכונה הרי היה זה לפני למעלה מעשרים שנה וכי כיום אין היא מייצרת מכונות מסוג זה. כן טענה כי במועד הנטען קרי, לפני כעשרים וחמש שנה (חלף זמן מאז כתיבת כתב ההגנה ועד הסיכומים) יוצרה המכונה לפי כל התקנים הרלבנטיים לאותו מועד.

12. לא רק זאת אלא שסימת אף הגישה בקשה לסילוק הודעת צד ג' על הסף (בש"א 3596/08) מהטעם ש"אין לה כל יד ורגל לאירוע דנו..." וכי "...אין למשיבות (הנתבעות-א.נ.ח) כל עילת תביעה נגדה לאחר שהמכונה הנזכרת בכתב התביעה יוצרה וסופקה... לפני למעלה מעשרים שנה" (סעיף 2, 3 לבקשה). זאת ועוד כמו בכתב ההגנה גם בבקשה לסילוק על הסף טענה סימת כי "...המדובר במכונה תקינה ותקנית על כל חלקיה ואביזריה" (בעת שיוצרה במפעל – א.נ.ח) וכי "...לא הוכח... כי התובע נפגע ממכונה אשר סופקה על ידי המבקשת..." (סעיפים 3, 8 לבקשה);

יאמר כבר כי מאחר שהבקשה לא הובאה לפני במועד לא נתתי בה כל החלטה; במועד ההוכחות ציינתי כי אתיחס לבקשה בפסק הדין; הגם שכך, ולאחר שבמהלך העדויות עלה כי השם 'סימת' מופיע על המכונה ממילא לא היה מקום לסלק על הסף את התובענה כפי שגם ציינתי במהלך ההוכחות (עמ' 30 לפרוטוקול). בהתאם, הסכים ב"כ סימת בהגיונותו למחוק את הבקשה, ואינני נדרשת לשאלת סילוק על הסף; יחד עם זאת, לא אוכל להתעלם מהשאלה שהציב צד ג' בגדר יריעת המחלוקת, לפיה עילת התביעה נגדו הנשענת על טענות עובדתיות, טעונה הוכחה, ולפיכך היה על הנתבעת להביא ראיות להוכחת טענותיה כי יש ליחס לסימת אחריות.

ראיות לביסוס טענה זו לא הובאו, ולמעשה הנתבעת לא הביאה כל עד או ראייה אחרת, שמהם ניתן ללמוד אם הנתבעת טוענת כי סימת היא הספקית הישירה של המכונה לנתבעת, אם לאו. כך גם לא הוצגה כל חשבונית או מסמך כלשהו, אשר היו יכולים להאיר אור על נסיבות ההתקשרות בין הצדדים, אם היתה כזו, לרבות אודות מועד ההתקשרות, מיפרט המכונה, שסופקה, בעת שסופקה; הנתבעת גם לא הציגה כל ראייה בשאלה אם המכונה סופקה במצבה כפי שנבדקה על ידי המהנדס גיל, או למיצער, כפי שהיתה בעת התאונה. כך גם לא היו לפני ראיות לשאלה אם בוצעו שינויים במכונה לאחר שהותקנה במפעל הנתבעת, ואם כן, האם השינויים הללו בוצעו על ידי הנתבעת, או לבקשתה; באותה אמירה אציין כי גם לא יכולתי לדעת אם הנתבעת שינתה מיפרט כזה או אחר, הוסיפה או גרעה חלקים במכונה, וגם לא הובא לי התקן בתקופה שבה סופקה המכונה, מתי סופקה ועל ידי מי סופקה, ומה היה מצב המכונה בעת אספקתה.

אלה הן חלק מן השאלות העובדתיות שהיה על הנתבעת להוכיח, כדי שניתן יהיה לשקול את שאלת אחריותה לאירוע התאונה.

13. בהעדר כל ראייה להוכחת טענות הנתבעת, וממילא משהכחישה סימת את כל העובדות שנטענו כלפיה בהודעת צד ג', ובכך הגדירה את גדר המחלוקת, שתיקת הנתבעת בענין הטענות של סימת מדברת בעד עצמה כי אין בידיה להוכיח את טענותיה נגד סימת. בנסיבות אלה, הרי שלא מונחת לפני ל ראייה להוכחת אחריות סימת.

אפילו ל'תיק המוצגים' שהגישה הנתבעת (ואינני מתייחסת כלל לשאלת קבילות המסמכים שהוגשו במסגרת תיק המוצגים) לא צורפו כל חשבוניות להוכחת עצם הרכישה מסימת, מועד הרכישה ופרטים נוספים ומהותיים שניתן היה בנקל לצרפם.

הנה כי כן, לא הובאו לפני כל ראיות להוכחת הטענות לאחריות צד ג', כשעל הנתבעת מוטל היה הנטל להוכיח טענותיה – בין אם בראיות עובדתיות ובין אם בדרך של הצגת חוות דעת מומחה שתניח תשתית ראייתית לכשל או לרשלנות של סימת, ואין די בציון סתמי של העובדות המצוינות בהודעת צד ג' או בסיכומים כדי לבסס עילת תביעה נגד סימת.

ודוק, מטענות הנתבעת כלל לא ברור אם האחריות שמבקשת ליחס לסימת הינה אחריות כיצור (בטענה לפגם בייצור המכונה) או כספק (ששינה את המיפרט מאז יצאה המכונה מהמפעל). לא למותר להוסיף, כי גם בטענות התובע לא מצאתי ראיות לפיהן התאונה התרחשה בשל פגם בייצור המכונה (אפילו המהנדס גיל המומחה מטעם התובע לא הביא את התקן הרלבנטי למועד הייצור - מועד שאין אנו יודעים מהו, ממילא לא יכול היה להביא פרטים עובדתיים לשאלה האם בוצעו שינויים במכונה במהלך השנים ואם כן אילו שינויים ועל ידי מי).

לפיכך, בהעדר טענות במישור של פגם במכונה (בניגוד לטענות לאופן תחזוקתה), ובהעדר ראיות לַפְּשָׁל של צד ג' (גם לא אדע אם הכוונה היתה לייצור, לאספקה או להתקנה בהעדר ראיות לכך) ומאחר שאין לדעת אם סימת היא זו שמכרה את המכונה כפי שהיתה במועד הבדיקה של המהנדס, ומאחר שהתובע ציין שכשהתחיל לעבוד ב-1992 כבר היתה המכונה במקום ואין לו ידע מתי הגיעה למפעל וממי הגיעה, ויתכן שהמכונה נרכשה מאחרים כשהיא משופצת - הרי שהנתבעת לא הוכיחה תהיות אלו כנדרש.

בהתבסס על דברים אלה, מצאתי לדחות את הודעת צד ג'.

כסיכום ביניים אומר כי הנתבעת לא הוכיחה את טענותיה העובדתיות, ולא ביססה כל קשר סיבתי עובדתי בין אירוע התאונה והנזק שנגרם לבין מעשה או מחדל מצד סימת, וממילא גם לא ביססה כל קשר משפטי לכך. במסגרת זו, לא מצאתי על מה נשענת הטענה לרשלנות כלשהי של סימת ולאחריותה לאירוע התאונה, בהעדר כל ראייה הקושרת אותה לאירוע. כאמור היה על הנתבעת להניח תשתית ה'קושרת' את סימת לאירוע ומשלא עשתה כן ומשלא הוכח גם כל פְּשָׁל שניתן ליחסו לצד ג' ובהעדר ראיות לביסוס עילת התביעה נגד הצד השלישי, אני דוחה את הודעת צד ג'.

על רקע הדברים שלעיל, אתייחס להלן לשאלת האחריות

14. הנתבעות לא כפרו כי הנתבעת 1- המעבידה, חבה בחובת זהירות מושגית כלפי התובע- העובד, ועל כן איני נדרשת להרחיב בענין, רק אציין כי טוב עשתה הנתבעת שכך הסכימה שהרי "הלכה קבועה ונטועה היא, שמעביד חב חובת זהירות לעובדיו - שמא ייפגעו במהלך עבודתם..." (ע"א 371/90 סובחי נ. רכבת ישראל פ"ד מז(3) 345, 349 גם בע"א 663/88 שירזיאן יהודה נ. לבידי אשקלון בע"מ, פ"ד מז(3) 225, 229-230)
15. מעבר לנדרש אציין כי חובת הזהירות המושגית נלמדת גם מפקודת הבטיחות בעבודה (נוסח חדש) תש"ל-1970, שהפסיקה קבעה כי החקיקה בעניין בטיחות בעבודה, לרבות חיקוקי המשנה שתוקנו מכוחה, הם חיקוקים לטובת העובדים ולהגנתם והם מבססים את חובת הזהירות המושגית (לענין זה למשל, ע"א 663/88 שלעיל וגם ע"א 7130/01 סולל בונה נ. תנעמי פ"ד נח(1) 1).
16. לנתבעת כאן לא רק חובת זהירות מושגית כלפי התובע שעבד אצלה שנים, אלא היא גם חבה כלפיו בחובת זהירות קונקרטיית. חובת זהירות זו נקבעת על פי מבחן הציפיות, ו"השאלה היא, אם אדם סביר יכול היה לצפות - בנסיבותיו המיוחדות של המקרה - את התרחשות הנזק, ואם התשובה על כך היא בחיוב, אם אדם סביר צריך היה, כעניין שבמדיניות, לצפות את התרחשותו של אותו נזק" (ע"א 145/80 ועקנני נ. המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לו(1) 113, עמ' 125-126).
- מהראיות שהובאו לפני, אני קובעת כי לא רק שלנתבעת היתה צפיות טכנית, אלא שלנתבעת היתה יכולת לצפות את התרחשות הנזק - שהרי עבודה ליד מכונה בה מורכבות סכינים מגדלים שונים, שיש להחליפן מעת לעת; שאין לה נעילה אוטומטית וכל עובד יכול להניע אותה בעת החלפת הסכינים, והבטיחות בהחלפת הסכינים תלויה רצון העובד לנתק את המכונה ממקור אנרגיה, מחייבת מסקנה אחת של צפיות התרחשות הנזק. יכולת המעבידה לצפות את הנזק שאכן אירע - קטיעת אצבעות בעת החלפת הסכינים, בודאי מתחזקת בנסיבות בהן אחד מתפקידי העובד הוא להחליף סכינים מספר פעמים ביום. גם במישור הנורמטיבי, אני קובעת כי היה על המעבידה לצפות את קרות המקרה לאור העובדה שסכנות מסוג הסכנות המתוארות הן סכנות כמעט ודאיות, גם אם אינן תמיד מתממשות, וגורמות נזק שהמעבידה, יוצרת הסיכון, אחראית לו.
- על הנתבעת היתה מוטלת החובה, כמעבידה, לנקוט באמצעי זהירות, למצער סבירים, אמצעים שלא מצאה לנקוט.
17. יתר על כן, הנתבעת לא סיפקה לתובע סביבת עבודה בטוחה כפי שהיה עליה לעשות וחשפה אותו לסיכונים בלתי סבירים.

"בגין סיכון בלתי סביר מוטלת חובת זהירות קונקרטיית. ומהו סיכון בלתי סביר? הסיכון הבלתי סביר, שבגינו מוטלת חובת זהירות קונקרטיית, הוא אותו סיכון, אשר החברה רואה אותו במידת חומרה יתירה, באופן שהיא דורשת כי יינקטו אמצעי זהירות סבירים כדי למנעו... אדם סביר זה אינו אלא בית המשפט, אשר

- צריך לקבוע את רמת הזהירות הראויה. רמת זהירות זו נקבעת על פי שיקולים של מדיניות משפטית" (ענין ועקנין הנ"ל, 131).
18. אין צורך להמשיך ולהבהיר כי רמת הזהירות הנדרשת במקרה זה היא לאפשר לתובע סביבת עבודה זהירה וראויה, ללא נטילת כל סיכון גם אם העבודה תמשך זמן ארוך יותר; אני קובעת כי התובע, כעובד הנתבעת, גם אם היה בן משפחה, היה זכאי לסביבת עבודה ראויה כדי שבסופו של יום יחזור הביתה שלם ובריא.
19. על בסיס האמור אני קובעת כי הנתבעת התרשלה כלפי התובע ועל כן אחראית לפצותו בגין נזקי הגוף שארעו לו כתוצאה מהתאונה.
- נראה לי כי אין צורך להרחיב בשאלת הקשר הסיבתי בין הפרת חובת הזהירות על רבדיה לבין הנזק שארע, שהרי כתוצאה מהפרת החובה לספק לתובע סביבת עבודה בטוחה, ארעה התאונה. על הנתבעת היה לעמוד על האפשרות לניתוק אוטומטי של המכונה ממקור אנרגיה בעת החלפת סכינים; להדריך את העובדים בצורה מפורטת לאופן החלפת הסכינים תוך העמדת העובדים על הסיכונים הקשים והספציפיים שבאי ניתוק מקור האנרגיה מהמכונה בעת החלפת הסכינים, והעמדת העובדים על הסיכונים שבהפעלת המכונה ללא בדיקה אם עובד אחר מחליף סכינים, שינוי ה'פדל' המפעיל בנקל את המכונה גם אם אחר נמצא בעמדת סיכון, וכו'.

רשלנות תורמת

20. הנתבעת טענה כי יש ליחס לתובע רשלנות תורמת מכרעת או לחלופין במידה ניכרת, גם מהסיבה שהוא שימש 'מנהל עבודה' וגם מאחר שהוא היה עובד ותיק במפעל וידע כי עליו לתת את הדעת לסכנות הללו.
- לאחר שעיינתי בחומר הראיות, ושמעתי את התובע ואת העד לנצ'נקו ובהעדר כל ראיה מטעם הנתבעת אינני מקבלת את הטענה.
- מעבר לכך שקבעתי לעיל כי אני מקבלת את טענת התובע שלא שימש מנהל עבודה והיה עובד 'כמו כולם' הרי שגם לפי ההלכה הפסוקה, "במקרה שמדובר בתאונת עבודה, אשר בה נפגע עובד, יש לדקדק דווקא עם המעביד בכל הנוגע להטלת אחריות ולהקל במידה רבה עם העובד ביחוס רשלנותו, שגרמה או שתרמה לתאונה" (למשל, ע"א 655/80 מפעלי קירור בצפון בע"מ נ. מרציאנו פ"ד לו(2) 592).
- כך גם נקבע בע"א 3719/01 אגברייה עבדאללה נ. פקר פלדה בע"מ:
- "לדעתנו, לא היה מקום, בנסיבות המקרה, לקבוע כל אשם תורם של המערער... על המעביד חובה מוחלטת להתקין אמצעי גידור לבטח, במובן זה שעל אמצעי ההגנה לתת ביטחון מלא לעובד הבא במגע עם המכונה המסוכנת..."
- וגם בע"א 477/85 בוארון נ. עירית נתניה פ"ד מב(1) 415, 425, קבע בית המשפט העליון שאין להטיל על העובד הנפגע תרומת רשלנות,

"עד שאנו באים לקבוע אשם תורם מצד העובד הנפגע ולכרסם כתוצאה מכך בפיצוי המגיע לו עקב הפגיעה שנפגע בגין אחריותו ורשלנותו של המעביד שלמענו עבד ובשירותו של זה נפגע – עלינו להביא בחשבון, שהעובד עלול בלהט עבודתו גם לטעות, אולם אין לראות בכך בהכרח רשלנות תורמת".

בע"א 477/85 בוארון שלעיל ראה בית-משפט לאמץ את דברי כבוד השופט לנדוי בע"א 5/65 [המל"ל נ. שירותי נמל מאוחדים פ"ד יט \(3\) 205, 211-212](#), כי בפסיקה התגבשה משכבר ההלכה שאין להטיל רשלנות תורמת על עובד אלא במקרים חריגים

"... **עובד העושה עבודה מסוכנת למען מעבידו אינו נותן את דעתו תמיד רק על בטחונו האישי שלו**. אין זו ממידת הסבירות לדרוש ממנו שינהג כן, ולבוא אליו בטענה שאילו עשה הכל כדי להשמר לנפשו, הייתה הסכנה חדלה להיות סכנה. בוודאי עליו להזהר בעבודתו. אבל יש להכיר בכך שדווקא אצל העובד הטוב קיים הרצון לעשות את מלאכתו היטב, ולשם כך הוא מוכן אפילו לקבל על עצמו סיכונים גוף. ועוד הכירו בתי המשפט בכך שכרגיל העובד אינו עושה את עבודתו בתנאים המאפשרים לו לשקול ביישוב הדעת את הסיכונים לעומת הצורך לעשות את המלאכה, כדרך שאנו עושים לאחר מעשה באווירה השקטה של אולם המשפטים".

21. האם זה המקרה המצוי בגדר אותם מקרים חריגים שנסייבותיו מחייבות שהתובע ישא בחלק מהאחריות? התשובה שלילית לחלוטין. שבעתיים מתעצמת התשובה לנוכח דבריו של העד לנצ'נקו בהתייחסו לתקופה שלאחר התאונה לפיהם מנהלי הנתבעת לא מצאו להסב את תשומת לב העובדים לשינוי שיטת העבודה ולדאוג כי העובדים יפנימו את הסכנות. דווקא היו אלה העובדים בעצמם שנתנו דעתם לסכנות הכרוכות בהחלפת הסכינים וכלשונו של לנצ'נקו "כשקרתה התאונה הבנו בעצמנו" (עמ' 20 ש' 22) וכן דבריו שהובאו בצורה אותנטית "היינו נזהרים אחרי זה. אבל עכשיו אחר כך אותו דבר ככה יותר נוח בלי לכבות מכונה לעשות צ'יק צ'ק..." (עמ' 19 ש' 18-19).

מיישום ההלכות של בית המשפט על עובדות המקרה שלפני, עולה כי התובע נהג כפי שהמעביד ציפה ממנו לעשות; הוא לא היה פזיז, הוא גם לא נהג באופן בלתי צפוי או חסר אחריות; בסך הכל החליף סכינים כפי שנהג לעשות במשך כל שנות עבודתו במפעל וכפי שגם אחרים עשו, וממשיכים לעשות.

במצב דברים זה אני רואה להטיל על הנתבעת את מלוא האחריות לאירוע גם אם התובע עבד במקום מספר שנים, ואך למזלו לא נפגע בעבר.

22. מכל האמור אני קובעת כי הנתבעת אחראית לבדה לארוע התאונה, וכי אין ליחס לתובע רשלנות תורמת (אשר לנתבעת 2, משהוצהר כי היא מודה בכיסוי הביטוחי ממילא היא אחראית כמבטחת של הנתבעת 1).

אשר לנזק

הנכות הרפואית

23. שלוש דיעות רפואיות בתחום האורטופדיה הוכנסו לתיק לענין שיעור הנכויות.

הצדדים הסכימו להגיש את חוות הדעת וראו להשאיר לקביעתי את שיעור הנכות המשקפת את מצב התובע בהתאם לראיות ולתוכן חוות הדעת.

אשר לנכות האורטופדית - ד"ר נסינג, המומחה מטעם התובע, קבע כי נותרו לתובע 37% נכות בגין קטיעת 3 אצבעות, קשיון לא נוח באצבע 3 ופגיעה עצבית. ד"ר נסינג המליץ להפעיל תקנה 15 לתקנות המל"ל בגלל הנכות התפקודית הקשה.

ד"ר ליבני מטעם הנתבעים קבע כי לתובע נותרו 25%, אלא שלא כמו ד"ר נסינג סבר המומחה מטעם הנתבעים כי אין להוסיף על הנכות שקבע נכות בגין הפגיעה העצבית ולשיטתו מצב האצבע מתאים דווקא לקשיון נוח.

הועדה הרפואית לעררים של המל"ל קבעה כי לתובע 33% וכן ראתה להפעיל תקנה 15 לתקנות המל"ל. בהתאם לקביעתה הרגישות באצבע מזכה את התובע בנכות בשיעור 5%.

לציין כי הועדה הרפואית לעררים "עיינה בחו"ד של ד"ר נסינג מ-15.2.04 ומקבלת ממצאיו ורב מסקנותיו" (דוח הועדה מיום 26.7.04).

24. לאחר שעיינתי בחוות הדעת מטעם הצדדים, בהסברי המומחים שהתייחסו כל אחד לחוות הדעת של האחר, כן עיינתי בחוות הדעת המשלימה של ד"ר נסינג, בקביעות הועדות הרפואיות של המל"ל לרבות הועדה לעררים שהובאו כחלק מהראיות בתיק, ומשהותירו הצדדים הקביעה לשיקולי, מבלי לחקור את המומחים, אני רואה לקבל את מסקנות המל"ל המשקפות למעשה את מיצוע הפער בין חוות הדעת ותומכות במסקנת ד"ר נסינג כי יש להתחשב ברגישות יתר כתוצאה מהקטיעה;

משכך אני קובעת כי הנכות הרפואית של התובע היא בשיעור 33% כאמור בקביעת המל"ל שמהווה ראייה בתיק כמו יתר הראיות בכל הקשור להוכחת ענין שברפואה, אציין כי מאחר שהמומחים לא נחקרו העדפתי את הקביעה הממוצעת בין חוות הדעת כמבוטא בקביעת המל"ל (כפי שגם ציין התובע בסיכומיו).

25. אשר לנכות הפסיכיאטרית - מומחה מטעם בית המשפט שמונה בתחום הפסיכיאטריה, קבע כי לתובע היתה נכות זמנית בתחום זה לפרק זמן של כשנתיים (20% למשך 6 חודשים ו-10% למשך שנה ומחצה) ולאחר מכן לא נותרה נכות בתחום זה. הצדדים הסכימו כי הקביעה מחייבת.

הנכות התפקודית

26. למונחים נכות רפואית, נכות תפקודית ואובדן כושר השתכרות משמעות שונה, ויש מקרים שלנפגע נכות רפואית שאינה גורמת להפסד השתכרות בפועל אך יתכן ותשפיע על הפסדים בראשי נזק אחרים (ע"א 3049/93 גירוגיסיאן נ. סיני רמזי פ"ד נב(3) 792);

כך גם יש מקרים שהנכות הרפואית אינה מבטאת את מלוא הנכות התפקודית, ויש שהנכות הרפואית משפיעה על הפסד ממשי באבות נזק אחרים ללא קשר לשיעור הנכות התיפקודית אלא ההפסד קיים בפועל בגלל נסיבות אחרות; הנכות התפקודית והשלכותיה מסורים לשיקול דעת בית המשפט בהתאם לנסיבות הפרטניות של כל תיק.

"להבדיל אפוא מ"נכות רפואית" ומ"הפסד כושר השתכרות", אשר קביעתם נדרשת לצורך קביעת הפיצויים בתביעה כמו זו שבענייננו – תביעה בגין נזקי גוף בתאונת דרכים – אין הכרח לקבוע את שיעורה של "הנכות התפקודית". **בית המשפט יכול לקבוע את הפסד כושר ההשתכרות בלי שיידרש לקבוע את שיעור הנכות התפקודית. כך במקרה שהפסד כושר ההשתכרות ייקבע על סמך ראיות ונתונים שיבואו בפני בית המשפט, אשר יאפשרו קביעת ההפסד בפריט זה, אף ללא קביעה מדויקת של שיעור הנכות התפקודית.** אך קביעת שיעור הנכות התפקודית

- יכול שתשמש כלי עזר לקביעת הפסד כושר ההשתכרות. ובמקרים רבים, היא משמשת מודד לקביעתם". (ענין גירויסיאן, שם, עמ' 800).
27. בפסיקת בתי המשפט נקבע שבהיעדר ראיות אחרות יקבל בית המשפט, **במרבית המקרים**, שהנכות הרפואית היא גם הנכות התפקודית [ולמשל – [ע"א 2081/02 משה שטרית נ. המאגר הישראלי](#) (לא פורסם, 19.8.07)].
28. בהנתן האמור בסעיף 26 לעיל בענין גירויסיאן ובהעדר החובה לקבוע במדויק את שיעור הנכות התיפקודית, הבאתי בשיקולי כי לתובע נקטעו מספר אצבעות ביד שמאל כמתואר בחוות הדעת הרפואיות, כי יד שמאל אינה היד הדומיננטית אך לא התעלמתי מהצורך בתפקוד שתי הידיים הנדרש לאנשים בדרך כלל ולתובע הספציפי שלפני שמקצועו ועיסוקו מחייבים שימוש בשתי הידיים, כמו כן הבאתי במסגרת שיקולי את גילו, השכלתו ואת מקצועו (חשמלאי) עובר לעבודתו במפעל הנתבעת, כן נתתי דעתי כי התובע פוטר מעבודתו חרף העובדה שהמפעל בו עבד שייך למשפחת אשתו וכן הבאתי במכלול שיקולי את העובדה כי התובע חזר למעגל העבודה זמן ארוך לאחר התאונה, בעבודה שונה לחלוטין מזו שעבד עובר לתאונה, ולאור האמור אני מקבלת כי הנכות הרפואית משקפת את הנכות התפקודית ואולי אף גבוהה ממנה במידת מה, הגם שלא מצאתי לקבוע את שיעורה המדויק, וממילא אתיחס להפסדים כפי שהוכחו לפני וכפי שמאפשרת הפסיקה כאמור – "אין הכרח לקבוע את שיעורה של 'הנכות התיפקודית' בית המשפט יכול לקבוע את הפסד כושר העבודה מבלי שידרש לקבוע את שיעור הנכות התפקודית" (וראו לענין זה גם [בע"א 2061/90 מרצ'לי נ. מדינת ישראל ואח' פ"ד מז' \(1\) 802, 823](#)).

הפסד השתכרות לעבר

29. טענת התובע להפסדי שכר לעבר מבוססת על תקופות אי כושר עבודה; לטענתו לא עבד כלל עד לאוקטובר 2005 יחד עם זאת ביקש לפצותו בהתאם לקביעות המל"ל, לרבות לענין הקביעות הזמניות, וכך עתר לפצותו במלוא ההפסד החודשי עד ליום 31.12.03, ולאחר מכן עד לחודש אוקטובר 2005 לפי שיעור הנכות (50%) והחל מאוקטובר 2005 "יש לפצות את התובע בין הפסדיו בפועל כלומר ההפרש שבין שכרו עובר לתאונה לבין שכרו היום במומו" (סעיף 45 לסיכומים).
- מנגד בקשה הנתבעת לקבוע כי התובע יכול היה לשוב למעגל העבודה בטרם שב בפועל והעדיף מסיבותיו שלו שלא לעשות כך.
30. ככל שמדובר בהפסדי עבר מדובר ב'נזק מיוחד' אותו יש להוכיח במסמכים ובראיות ([ע"א 810/81 לוי נ. מזרחי פ"ד לט' \(1\) 477](#)), שהרי לאור טבעו ואופיו של הנזק – ניתן להביא נתונים מדויקים, ועל התובע חלה החובה להביא נתונים אלה.
31. התובע הציג את מכתב הפיטורין מיום 21.8.01 (נספח ח' לתצהיר עדות ראשית); לצורך קביעת הפסדי העבר ראוי להביא את קביעות המל"ל הזמניות, מאחר שהעדות התכנסו מעת לעת וחיוו דעתן בזמן אמת על המצב העדכני של התובע, ולא

בדיעבד. כך בהתאם לחומר הראיות שהוצג לפני קבע המל"ל כי לתובע נכות בשיעור 75% (כולל גם נכות פסיכיאטרית) לתקופה שמיום 20.9.01 ועד 31.12.01 והחל מיום 1.1.02 קבע המל"ל כי לתובע נכות בשיעור 55% (40% בגין היד ו-15% פסיכיאטרי); כבר ביום 7.7.02 קבע המל"ל כי מבחינה כירורגית 'המצב סופי' ונקבעה דרגת הנכות המתיחסת לקטיעה (8+5+5+10) וכן נכות פסיכיאטרית זמנית. ביום 16.2.03 קבע המל"ל כי לתובע 38% נכות (כולל 10% נכות פסיכיאטרית זמנית); בדצמבר 2004 קבעה הועדה הרפואית לעררים כי לתובע לא נותרה נכות בתחום הפסיכיאטרי וכי הנכות הרפואית שלו בגין קטיעת האצבעות היא 33%.

32. מתצהיר עדות ראשית עולה כי "רק בחודש 2/05 בסמוך לאחר שהסתיימו הליכי קביעת נכותי הצמיתה, התחלתי ללמוד ניהול תיקי השקעות במסגרת מחלקת השיקום של המוסד לביטוח לאומי..." אך מאחר שהלימודים "היו קשים לי מדי לא נגשתי לבחינות... ולא קבלתי את ההסמכה הדרושה" (סעיף 19 לתצהיר); באוקטובר 2005 החל התובע לעבוד "בעבודה משרדית כמבצע (תפקיד שאינו דורש רשיון) במשרד... השייך לחבר שלי (בשם מוטי כהן)..." (ס' 19 הנ"ל).

בבית המשפט אישר התובע כי בתקופה שבה לא עבד "קבלתי משכורת מביטוח מנהלים... עד הקורס" (עמ' 26 ש' 25; 27), כן התייחס לדברי הנתבעת כי "בעצם לא היה לך כורח כלכלי לעשות שיקום כי בלאו הכי קבלת משכורת מביטוח מנהלים וגמלה מהביטוח הלאומי ת. כמובן שהייתי מכוסה מבחינה כלכלית. זה לא סוד" (עמ' 27 ש' 1-3).

אומר כבר כי במהלך עדותו, מדבריו, ומהנתונים שהובאו לפני, התרשמתי שהתובע לא עשה מאמץ ממשי לשוב למעגל העבודה, בהמשך אתייחס לכך גם בשאלת הפסד ההשתכרות לעתיד. עוד אציין כי מקריאת פרוטוקולי המל"ל עולה כי כאשר הופיע בפני הועדה כבר ביום 5.1.03 ציין כי "גמרתי ללמוד ומחפש את דרכי..." – אומר כי התובע לא נשאל וממילא לא הבהיר נקודה זו אך היא מתיישבת עם התרשמתי שהתובע יכול היה להקטין את נזקו ולעשות לפרנסתו מעבר לנטען, ובודאי במועד מוקדם מזה שעשה בפועל.

33. על בסיס האמור, לאחר שהבאתי בשיקולי כי בחלק מתקופת העבר נקבעה לתובע נכות זמנית מלאה, ובחלק מהתקופה נכות זמנית חלקית; וכי חלק מהתקופה לא עשה מאמץ ממשי לשוב לעבודה ולהקטין את נזקו בשל חוסר מוטיבציה בגלל ש"הייתי מכוסה מבחינה כלכלית" כלשונו, אני רואה לחלק את הפסד השכר לעבר (בשלב זה אינני מתייחסת לתגמולי מל"ל ואפחיתם בשלב הניכויים), לתקופות של הפסד שכר מלא לחלק מהתקופה שבה היה לתובע נכות מלאה וחלק לפי אומדנא על בסיס השכר המשוער הרלבנטי לתקופה.

עוד אציין כי אני מקבלת את טענת התובע כי בסיס השכר הרלבנטי לעריכת החישוב ולביצוע האומדנא הוא השכר שהשתכר במועד התאונה; אמנם השכר הועלה לתובע פרק זמן לא ארוך לפני התאונה, ובהתאם לדיווח הרבעוני למל"ל השכר הוא נמוך יותר, מאחר שהדיווח למל"ל משקף גם את החודשים ברבעון בטרם הועלתה המשכורת; עם זאת השתכנעתי כי העלאת השכר היתה בתחילת השנה (ינואר) כחודשיים לפני מועד התאונה,

ובלי כל קשר לתאונה. אני גם מקבלת את הטענה כי לולא התאונה היה התובע ממשיך לעבוד באותו מקום עבודה הן על בסיס נסיון העבר ויציבות העבודה (עבד כתשע שנים עובר לתאונה) והן על בסיס היותו מועסק במפעל משפחתי.

כפי שציינתי הנכויות הזמניות של התובע שנקבעו בזמן אמת, כעולה מועדות המל"ל שהתכנסו בענינו מעת לעת, רלבנטי לקביעותי. לפיכך אני קובעת כי יש לפצות את התובע עבור 17 חודשים במלוא השכר (עד יולי 2002 – מועד בו התכנסה הועדה וקבעה כי חלפה הרגישות), לכך אני רואה להוסיף פיצוי עבור מלוא השכר עד סוף אותה שנה קרי עד דצמבר 2002 כי אני מניחה שגם אם היה התובע עושה מאמצים לחזור למעגל העבודה היה קושי אוביקטיבי לעשות כך. מאותו מועד, והגם שבפועל לא עבד התובע מסיבותיו שלו אני רואה לאמוד את ההפסדים על בסיס השכר שהיה משתכר בעבודה במפעל ובהתחשב בכך שלא עשה די, אם בכלל, לחזרה לעבודה כלשהי.

גם באשר לתקופה שבה חזר התובע לעבודה (אגב יאמר כי גם בתקופת השיקום זכאי התובע לתקבול כלשהו אך לא הובאו כל ראיות לענין זה), התרשמתי כי אינו ממצה את מלוא פוטנציאל ההשתכרות שלו ונראה לי כי השכר המדווח, שהוא נמוך משכר מינימום, אינו משקף באורח אמיתי את השתכרותו ואני סבורה כי גם אם זה השכר הרי התובע לא הראה כי עשה די להקטנת הנזק, ואני משוכנעת ביכולתו להשתכר מעבר למוצהר.

יאמר כי המעביד-החבר לא התייצב בבית המשפט, לא נחקר על השכר, גם התובע לא הציג ראיות על נסיונות שעשה למצוא עבודה במקומות אחרים; כך גם לא הובהר מדוע החליט שלא לגשת לבחינות עם תום לימודיו במסגרת השיקום, וכן עלו תהיות שמתישבות עם התרשמותי כי לא נעשה די להקטנת הנזק.

יחד עם זאת לקחתי בחשבון את השתכרותו כבסיס לאומדן ההפסדים. על כן לתקופה הראשונה, ממועד התאונה ועד דצמבר 2002, ערכתי חישוב על בסיס שכרו ברוטו, כדלהלן, 9,500 ₪ X 22 חודשים (לאחר שיערוך ובתוספת ריבית מאמצע התקופה הרלבנטית) = 340,501 ₪.

עבור התקופה שמינואר 2003 ועד שהתחיל התובע לעבוד בפועל – קרי בגין 25 חודשים לאחר ששערכתי את השכר החודשי במועד התאונה למועד הרלבנטי בתקופה זו בתוספת ריבית ממחצית התקופה הרלבנטית וערכתי אומדנא על בסיס אחוז מהשכר כאמור אני קובעת כי הפיצוי בגין תקופה זו הוא 168,950 ₪;

עבור התקופה מתחילת העבודה בחברת מ.ר.כ השקעות בע"מ (פברואר 2005 עד היום בסך הכל 57 חודשים) ערכתי שיערוך של השכר החודשי ביום התאונה למועד תחילת העבודה ובתוספת ריבית מאמצע התקופה הרלבנטית ולאחר שערכתי אומדנא של יכולת השתכרות לעומת השכר המוצהר בפועל ותוך התחשבות בשיעור הנכות אני קובעת כי התובע זכאי לפיצוי בגין תקופה זו בשיעור 213,287 ₪.

מכאן שסך ההפסד לעבר למן מועד התאונה ועד היום הוא 722,738 ₪.

הפסד כושר השתכרות

34. מטרת הפיצויים בהתאם לדיני הנזיקין היא השבת המצב לקדמותו, כדי שהניזוק לא יצא נפסד והמזיק לא יאלץ לשאת בפיצוי מעבר לנזק שנגרם לניזוק.

שאלת ההערכה הכספית של הפסד ההשתכרות לעתיד אינה פשוטה כלל ויש בה משום החיזוי, בעיקר קשה שאלה זו כשבין הצדדים יריעת המחלוקת רחבה; התרשמתי כי התובע אינו עושה די להקטנת נזקיו והוא עובד בפועל מזה מספר שנים באותו מקום עבודה שבו הוא משתכר שכר מינימאלי ואף מתחת לשכר המינימום שעה שלטעמי יכול היה להשתכר יותר ואינו עושה מאמצים, ולפחות לא הציג כאלה, וכן נתתי דעתי כי משכורתו לא הועלתה ולו פעם אחת.

35. מחד גיסא טען התובע בסיכומיו כי הנכות התפקודית משפיעה באופן מהותי על תיפקודו ועל יכולתו להשתכר בשיעור גבוה מהנכות הרפואית. לענין זה אף ציין כי ככל שיתבגר תהיה לנכות השפעה מהותית יותר על כושרו להשתכר, ביחוד כשלדבריו הוא עובד במקום עבודה השייך לחברו ובעצם 'עשו לו טובה', ועל כן לטעמו יש לערוך חישוב אריתמטי שישקף את ההפסד בפועל שנגרם לו (הפער בין השכר בפועל לבין השכר המשוערך משנת 2001 שהשתכר ביום התאונה) במכפלת השנים עד גיל 67 ובהתאם לשיעור ההיוון המקובל. מנגד טענה הנתבעת כי המדובר בפגיעה ביד שאינה דומיננטית וכי לטעמה ולאחר שניתחה את תלוש המשכורת (ראו סיכומיה) אין התובע מדווח את כל האמת, ויש קושי של ממש לקבל את האמור בתלוש השכר כלשונו.

36. עיינתי בחומר הראיות ובכלל זה בתלושי השכר ובחוות הדעת ואומר כי התרשמתי שהתובע אכן אינו עושה די להקטנת נזקיו ונראה לי כי סיום ההליכים יהווה תמריץ להשתכרות גבוהה יותר; עוד לציין כי לא ברור מהראיות אילו מאמצים עשה התובע בעבודתו זו כדי להתקדם או לחפש עבודה אחרת, גם לא ברור מדוע לא סיים את הקורס שעשה במסגרת השיקומית שהותאמה לכישוריו, ועוד לא ברור מדוע לא ניגש לבחינות סיום הקורס. תהייה נוספת שעולה - כיצד לא עלתה המשכורת במשך השנים בהן עובד אצל חברו. ככלל ראוי היה להביא את המעביד לעדות בשל תהיות שמותירה העסקת התובע אצלו בתנאים הללו; אך זאת לא נעשה.

37. יחד עם זאת, וחרף התרשמותי כאמור, אין ספק כי לתובע נגרמה נכות של ממש, כפי שצינתי לעיל, ואינני מקלה בכך ראש, לאחר ששקללתי את כלל הראיות ואת התרשמותי כמו גם איזנתי בין השכר שהתובע מרויח בפועל פְּמִדָּוּת, ונתתי דעתי לשכר המשוערך כפי שהיה ביום התאונה, מצאתי לפצות את התובע על פי אומדנא אך על בסיס חלק מהחישוב האריתמטי, קרי, "ההפסד שנגרם לו בפועל וזאת בהיוון עד לגיל 67" (סעיף 46 לסיכומים) אך מצאתי כי אין מקום למלוא החישוב האריתמטי לאור הדברים שהבאתי במסגרת שיקולי לעיל והכוללים את התרשמותי מהתנהלות התובע ומהעדר ראיות לנסיונותיו לשוב למעגל העבודה ולעבוד בעבודה שתתאים לשיעור נכותו ולכישוריו.

ראיתי לקבוע את ההפסד על בסיס חלקי מההפסד על בסיס נכות התובע, ההפסד בפועל ובהתחשב בגילו (יליד 1964) ובנתונים שלעיל ואני אומדת את ההפסד לעתיד (חלק מהתחשיב האריתמטי) ומעמידה אותו על סך של 800,000 ₪.

הפסדי פנסיה

38. הגם שהחוק שונה בנושא פנסיה והגם שעל פי דין זכאי כל עובד להפרשות מעביד בגין פנסיה, אין בחוק תשובה פרטנית לגבי כל ניזוק, ועל התובע מוטל להוכיח את זכויותיו. העובדה שבתלוש המשכורת של התובע משנת 2001 הופיע כי 'קופות גמל' סך של 475 ₪ אינה מעידה כי מדובר בהפרשות לפנסיה דווקא ולא בהפרשות לביטוח 'ריסק', ואין לדעת אם ההפרשות היו חלקן או כולן לביטוח או לפנסיה, אלה טעונים הוכחה והבאת חוות דעת שתסקור את ההפרשות הפרטניות לגבי התובע שלפני. לכך אוסיף את העובדה כי לפי תלושי השכר מהמעביד האחרון אצלו עובד התובע עד היום עולה כי יש הפרשה לפנסיה או לקופת גמל ומכל מקום לא הובאו ראיות להפסדים הפרטניים. אני דוחה את האמור בסיכומי התובע בהעדר תשתית ראייתית לנתונים שהובאו אך בסיכומים. יחד עם זאת מצאתי כי יש לאמוד את ההפסד לנוכח התיקון בחוק ולנוכח ההפרשות שבוצעו (גם אם לא ברור חלקיה של ההפרשה הפנסיונית) ואני אומדת את ההפסד בסך של 50,000 ₪.

הוצאות רפואיות ונסיעות – עבר ועתיד

39. הוצאות שהוציא ניזוק עד למועד מתן פסק הדין, הן בגדר "נזק מיוחד", המחייב פירוט והוכחה (ד. קציר "פיצויים בשל נזק גוף", מהדורה רביעית, התשנ"ח-1997, עמוד 486). בענייננו לא צורפו כל קבלות והטענה כי התובע עבר טיפול פסיכולוגי פרטי ללא שצורפו קבלות להוצאה זו אין בה די, ועוד אציין כי ממילא מוטלת על התובע החובה להקטין את הנזק בדרך של פנייה לקופת החולים על פי חוק הבריאות הממלכתי, [ראו הלכת אלחדד (ע"א 5557/96 פ"ד נא 2) 724]], וכך גם יש להדיגש כי על התובע היה לפנות למל"ל להחזר הוצאותיו בהיות התאונה תאונת עבודה (אציין כי התובע לא הביא נתונים בדבר ההחזרים אותם קיבל מהמל"ל).

יחד עם זאת הוכח הצורך בטיפולים רפואיים ובמשככי כאבים בגין הפגיעות שנגרמו כתוצאה מהתאונה, ובמסגרת שיקולי נתתי דעתי לתיעוד הרפואי לעובדה כי התובע עבר טיפול של ריפוי בעיסוק וכן פיסיותרפיה ומצאתי לבחור בדרך הפיצוי הגלובלי הן להוצאות הרפואיות והן לנסיעות, דרך שהפסיקה ראתה לקבל ולהכיר בהוצאות סבירות עבור העבר גם ללא קבלות וכן בהוצאות רפואיות שהוציא נפגע לפי טענתו ובלבד שהנזק והצורך בהוצאה- הוכחו (ע"א 307/77 מור נ. בוצ פ"ד לב 1) 654). מכאן שמצאתי לאמץ את דרך האומדנא גם לענין זה "על הצד הנמוך והבטוח"- לשמירה על האיזון הראוי (ת.א. (י-ם) 1515/96 יעקב יהושע ואח' נ. הסתדרות מאוזכר בספרם של השופטים אנגלרד, ברק וחשיך- דיני הנזיקין- תורת הנזיקין הכללית, מהדורה שניה, עמוד 576).

אני אומדת סכום זה (הוצאות רפואיות והוצאות נסיעות), על 'הצד הנמוך והבטוח' בסך של 10,000 ₪ לעבר ולעתיד (סכום זה כולל ריבית והצמדה להוצאות העבר).

עזרת צד ג'

40. כל טענות התובע כי הוא זכאי לפיצוי בגין עזרת צד ג' התבססו על הטענה כי הוא מתקשה ב"תפיסה ואחיזת חפצים בכף יד שמאל...ובביצעו תנועות עדינות..." כן ציין כי הוא מתקשה בהרמת חפצים והביא דוגמאות לטענותיו. אכן ברור לי כי תפקוד התובע בנכותו אינו כתמול שלשום, עם זאת לא הובאו ראיות לעזרה שניתנה לתובע, גם לא על עזרה שניתנת לו בפועל, איש מבני ביתו או עוזרת בית כלשהי לא באו להעיד ולהבהיר מה היקף העזרה שניתנה וניתנת לו בפועל, ודווקא הדוגמאות שניתנו בתצהיר לא סיברו את אוזני כי יש מקום לפצות את התובע באב נזק זה מעבר לסכום מינימאלי שנראה לי סביר בנסיבות.

41. בנסיבות אלה מצאתי כי יש לפצות את התובע בגין התקופה שבסמוך לתאונה, בשים לב להלכה, כי עזרה הניתנת על ידי בני משפחה תהא בת פיצוי אם היא חורגת מהיקף סביר של טיפול בבן משפחה הזקוק לעזרה ואם היא נמשכת לאורך תקופה החורגת מזמן קצר וסביר. בהעדר ראיות של ממש על העסקת עזרה בשכר, לא לאחר התאונה וגם לא לאחר מכן, ולא הובאו עדויות על עזרה של בני משפחתו ועל היקפה ולאור נכותו של התובע (הן הזמנית והן הקבועה) אני מעמידה את הפיצוי עבור העבר והעתיד בסך של 20,000 ₪ (כולל הצמדה וריבית לעבר) ועל הצד הנמוך והבטוח, כפי שאיפשרה הפסיקה.

כאב וסבל

42. בהתאם לפסיקה, פיצויים בגין נזק לא ממוני בתביעות נזיקין בשל נזקי גוף לפי [פקודת הניזוק](#), נקבעים בהתאם לנסיבות המקרה הפרטני, ולא על פי הסכומים המחייבים בחוק הפיצויים (לדוגמא [ע"א 398/99 קופת חולים כללית נ. דינו פ"ד נה\(1\) 765](#)). על הסכום שנפסק באב נזק זה לשקף באופן ממשי את הנזק הלא ממוני שנגרם לניזוק בשל הפגיעה וכתוצאה ממנה.

נתתי דעתי לתצהיר עדות התובע, לדבריו לענין הסבל שנגרם לו בעטיה של התאונה, כן הבאתי בשיקולי את אופי הפגיעה, האברים שנקטעו, הטיפולים שעבר התובע בסמוך לתאונה, כן נתתי דעתי לטיפולים הפסיכולוגיים שקבל, הבאתי בחשבון את שיעור הנכות הזמנית הן נכות מלאה לאורך זמן והן הנכות הפסיכיאטרית שהיתה אמנם זמנית אך יש להביאה בחשבון ככל שמדובר באב נזק לא ממוני, כן נתתי דעתי לגיל התובע ולאפקט האסתטי של הפגיעה, כן נתתי דעתי כי פוטר מעבודתו, וראיתי גם להביא את דבריה של כבוד השופטת נתניהו ([ע"א 283/89 עירית חיפה ואח' נ. איה מוסקוביץ ואח' פ"ד מז\(2\) 718](#)), 733 מילים ששבו את ליבי בהתייחסותם לפרט, ואותם אני מוצאת להביא בהרבה מפסקי:

"...כאבו וסבלו של אחר מי ידעהו ומי יחושנו, מי ידע להבחין בין ניזוק לניזוק לעניין הכאב והסבל הסובייקטיביים שלהם עקב אותה פגיעה עצמה, מי יוכל לשער אם הם קשים וכבדים יותר בתקופה הראשונה, של ההסתגלות, או בתקופה מאוחרת, שבה כבר כשל כוח הסבל."

בהתחשב בכל אלה מצאתי לפצות את התובע בסך 200,000 ₪.

43. בטרם סיום אציון כי אני דוחה את טענת התובע לפיצוי עבור הוצאות רכב מותאם, בהעדר כל ראייה ממשית כי הדבר נדרש לתובע ממילא לא הוכח נחיצות התאמת הרכב והיה על התובע לגבות עתירה זו בחוות דעת, הן רפואית ובהמשך של שמאי שישום את ההפסד במידת הצורך.

ניכויים

44. בהתאם להסכמות הצדדים הוגשה חוות דעת אקטוארית מעודכנת ערוכה על ידי ענת ספיר ובהתאם לה סך הניכויים לעבר ולעתיד הם בסך 1,389,782 ₪; סכום זה משוער להיום ובצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין 1,466,163 ₪.

סוף דבר

אני מחייבת את הנתבעות לשלם לתובע סך של 336,575 ₪. לפי הפירוט שלהלן,	
א. כאב וסבל	200,000 ₪
ב. הפסד שכר לעבר	722,738 ₪
ג. אובדן כושר השתכרות	800,000 ₪
ד. הפסד פנסיה	50,000 ₪
ה. הוצאות רפואיות והוצאות נסיעה עבר + עתיד	10,000 ₪
ו. עזרת צד ג' – עבר + עתיד	20,000 ₪
סה"כ :	1,802,738 ₪
ז. ניכוי תקבולי מ"ל :	1,466,163 ₪ (-)
הכל	336,575 ₪

לאור האמור אני מחייבת את הנתבעות לשלם לתובע סך של 336,575 ₪. כן אני מחייבת את הנתבעות לשלם לתובע הוצאות הכוללות הוצאות בגין חוות הדעת הרפואיות, הן בתחום האורטופדיה והן בתחום הפסיכיאטריה, וכן את דמי שכר המהנדס גיל המומחה מטעם התביעה, בסך 19,738 (כאמור בשערך הסכום בסיכומי התובע). שכר טרחת עו"ד בסך 67,315 ₪ בתוספת מע"מ כדין. אני מחייבת את הנתבעות לשלם לצד ג' הוצאות משפט בסך 3,000 ₪ וכן שכר טרחת עו"ד בסך 15,000 ₪ בתוספת מע"מ.

המזכירות תשלח עותק מפקס הדין לצדדים.

ניתן היום, י"ב בכסלו תש"ע, 29 נובמבר 2009, בהעדר הצדדים.

אסתר נחליאלי היאט 54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)